Ч. 36. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 7. вересня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації: „Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41. Телеф. Друкарні: 29-26.

Розвязання сойму і сенату.

В суботу, 30. серпня ц. р. появився декрет президента польської республики Мосціцкого про розвязання законодатних палат, сойму і сенату. Речинець нових виборів визначено **на 16. листопада ц. р. до сойму і на 23. листопада до сенату**. За причину розвязання сойму подано неможливість порозуміння з дотеперішнім соймом в справі зміни конституції.

Рівночасно з декретом про розвязання сойму та нові вибори появився в „Дневнику законів" виборчий календарик з точним означенням виборчих актів. На місяць вересень календарик передбачує такі чинности:

До 7. вересня вісім найбільших посольських клюбів представить ґенеральному виборчому комісареви 8 членів державної виборчої комісії і стільки заступників.

9. вересня ґенеральний виборчий комісар іменує предсідників окружних виборчих комісій, а адміністраційна влада оголошує про поділ на округи голосування. Тогож дня буде оголошений особовий склад і домівка державної виборчої комісії.

11. вересня міські ради і соймики вибирають членів окружних виборчих комісій.

13. вересня окружна виборча комісія оголошує у всіх громадах про день виборів і години голосування, число послів, місце і час, спосіб і послідний речинець зголошування кандидатів.

14. вересня громадські ради або урядові комісарі іменують трьох членів районової виборчої комісії та їх заступників.

19. вересня: Начальники громад виладять для кождої місцевости спис виборців у трьох примірниках. Предсідник окружної виборчої комісії повідомляє начальника громади про склад районових виборчих комісій і подає про це до публичного відома.

20. вересня: Начальник громади пересилає три примірники спису виборців предсідникови районової виборчої комісії.

26. вересня: Районова виборча комісія пересилає один примірник спису виборців окружній виборчій комісії.

27. вересня: Районова виборча комісія викладає списи виборців до публичного перегляду.

Перед новим іспитом.

Від травня 1926-го року говорилося безнастанно про розвязання польського сойму. Другий сойм скінчив своє нормальне існування, а в 1928-ому році вибрано третій сойм, який існував поверх два роки. І на протязі того довгого часу ні на хвилю не переставали говорити про розвязання сойму. Всі так вже зжилися з тим говоренням, що дехто пророкував, що і третій сойм доживе до свого природнього кінця. Проте навіть для тих, що говорили про розвязання сойму, вістка, що сойм справді таки розвязано, була несподіванкою. Ще більшою несподіванкою стало те, що відразу назначено час нових виборів. Бо таки чимало було таких, що очікували розвязання сойму, але не вірили, що будуть розписані нові вибори, хоч це виразно наказує конституція.

Сойм розвязано наслідком боротьби уряду з соймом, яка розпочалась ще в 1926-ому році. Ніхто не міг вгадати, як та боротьба скінчиться, і щойно тепер почасти та загадка розвязалась. Кажемо — по части, бо навіть такий звичайний і конституційний факт, як назначення терміну нових виборів, зроджує питання: що це має бути, чим це скінчиться? Бо розвязання сойму це є лиш один з моментів затяжної боротьби. Цим вона не скінчиться, тим більше, що ніхто не пророкує, що слідуючий сойм буде податливіший для політики уряду. Навпаки всі запевнюють, що він буде ще опірніший для уряду, як дотеперішний сойм.

У боротьбі уряду з соймом ми були сторонніми глядачами. Для нас не має ріжниці в тому, який буде уряд чи сойм. Ми знаємо, що в сучасних умовах всякий польський уряд чи сойм буде однаково ставитися до нашого українського питання. Через це не бракує серед нас навіть таких думок, що нам взагалі немає чого шукати в соймі. Але це є лиш невластивий висновок з подій навколо нас і з нашого тяжкого становища.

Справу нашого відношення до польського сойму ми вже рішили в 1928-ому році. Ми рішили, що мусимо стати до виборів і що в польському соймі мусить бути і то як найсильніше наше представництво. Це наше рішення не було безпідставне. Над ним довго застановлявся наш провід, бо це були перші вибори, до яких ставали всі українці під Польщею. Досі не сталося нічого такого, що мало би змінити те наше рішення. Отже тепер ми знов стоїмо перед виборами, в яких мусимо взяти участь; **стоїмо перед новим іспитом, який мусимо здати як найкраще.**

До нового іспиту станемо з нашими давними болячками, з давними труднощами й перешкодами. Але станемо до нього з новим досвідом. І вибори в 1928-ому році і недавні доповняючі вибори на Волині навчили нас дуже багато. Тепер ця наука не повинна піти в ліс. **Бо лиш від того, як ми зуміємо використати досвід з тих виборів, залежатиме наш успіх при нових виборах.**

Теперішні вибори будуть переводитися під кличем боротьби сойму з урядом. Це може дуже сильно вплинути на перебіг і вислід виборів. Але ми українці повинні звертати на це найменше уваги. Одиноким висновком з того для нас повинно бути одне: ми повинні як найбільше використати свої виборчі права і стати до виборів так, щоби з нашої власної вини ми не стратили ні крихти з того, що нам належиться. Ми повинні до виборів добре підготовитись, притягнути до них всіх без виїмку українських виборців і дати кожному до рук одну одиноку виборчу картку, яка буде виразником боротьби українського народу зі всіми непрошеними опікунами. Український нарід на землях під Польщею мусить піти до виборів одною лавою.

—o—

За спільний український виборчий фронт.

Екзекутива Українського Національно-Демократичного Обєднання на своєму засіданні **в дні 30. серпня** ц. р. одноголосно вирішила:

1) Взяти участь у розписаних виборах до сойму і сенату;

2) Звернутися до партій: Української Соціялістично-Радикальної і Української Соціял-Демократичної з пропозицією заключити спільний виборчий бльок. Екзекутива є того погляду, що єдиний український виборчий бльок партій, які стоять на національному ґрунті, є безсумнівною конечністю з огляду на сучасне внутрішнє і міжнародне положення українського народу.

За Екзекутиву Українського Національно-Демократичного Обєднання:

Д-р Дм. Левицький, голова. **Д-р Люб. Макарушка.** головний секретар.

Президія УНДО до міністра Складковського.

Президія Українського Національно-Демократичного Обєднання вислала в дні 30. серпня 1930 р. листа до міністра внутрішніх справ ґен. Складковського, в якому звернено увагу на тон польських ґазет, що счинили завзяту нагінку на все українське громадянство і всі підпали та подібні акти називають згори українським саботажом, без попереднього вияснення їх правдивого характеру.

—o—

Протиукраїнські демонстрації у Львові.

Вшехпольські орґанізації у Львові скликали минулої неділі три віча, щоби запротестувати проти війни, яку нібито підготовляють українці в порозумінню з німцями. В ухвалених резолюціях домагалися розвязати всякі „українські сепаратистичні" орґанізації, як Луги, Пласти, Соколи, Просвіти, кооперативи і т. д. та скасувати всі українські школи, особливо ґімназії.

—o—

Масові арештування.

До львівської слідчої вязниці привезено 27. серпня ц. р. 15 молодих українців, переважно студентів, арештованих в ріжних сторонах краю у звязку з нападом на почтовий віз під Бібркою та підпалами на фільварках. Є це Богдан Борщ, Степан Чубатий, Еразм Дзюбинський, Осип Ґалиш, Богдан Горох, В. Яцишин, Яр. Коцюмбас, Ів. Мацюрак, Яр. Романюк, Ант. Романюк, Мих. Ружак, М. Тарнавський і Ол. Зарицький. Таким чином стягнено до Львова всіх арештованих до того дня у звязку зі згаданими справами, яких назбиралося 28 осіб.

В ночи з 29. на 30. серпня переведено серед українців у Львові і в краю нові масові арештування. У звязку з цими арештуваннями приїхав з міністерства внутрішніх справ майор Сухенек і в бюрі ґродського староства мав конференцію з представниками львівської преси. Він сказав, що приїхав до Львова з віцеміністром полк. Перацким на приказ марш. Пілсудського, щоби здусити українську військову орґанізацію. На його думку арештовано цілий штаб цеї тайної орґанізації, а саме у Львові 20 осіб, а в краю 10 осіб. Імена арештованих держиться в тайні а також заборонено ґазетам подавати їх до публичного відома.

WYCIĄG Z PROTOKOŁU WSPÓLNEGO Z DNIA 22. SIERNIA 1930 r.

Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 34. czasopisma p. t. „Swoboda" z daty Lwów dnia 24 sierpnia 1930 do sygn. VI. l. Pr. 14520/30 na posiedzeniu niejawnem dnia 22. sierpnia 1930 r. po wysłuchaniu wniosku Prokuratora okręgowego postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 20. VIII. 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pod tytułem „Swoboda" Nr. 34. z daty Lwów dnia 24. sierpnia 1930 r. zawierającego w artykule pt. „Ne obmaniujmo sebe" 1) w ustępie od słów „ałe" do słów „duże dowho" 2) w ustępie od słów „Podibnyj" do słow „dla nas" 3) w ustępie od słów „Mało toho" do słow „w żytia" 4) w ustępie do słów „Ostanni hołosy" do słów „swi zemli" 5) w ustępie od słów „I koły" do słów „na misiać" znamiona ad ustęp 1, 2, 4, 5,) występku z § 302 uk. ad ustęp 3) zbrodni z § 65 a) uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać wmyśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/XII. 1862 Dz. PP. Nr. 6. ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — UZASADNIENIE: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów ma na celu ad 1, 2, 4, 5, pobudzić do nienawiści przeciw Narodu Polńkiemu polskiemu, ad 3) pobudzic do wzgardy i nienawisci przeciw administracji Państwa co odpowiada znamionom wumienionuh przestęstw. Według §§ 487, 489 i 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Na oryginale właściwe podpisy

Za zgodność: (підпис нечит.) starszy sekretarz.

На манівцях.

Появилася у нас ще одна політична ґрупа. Вона відкололась від партії Сель-Роб-Єдність і назвала себе Українською Селянською Незалежною ґрупою. Осередком цеї ґрупи є Рава Руська. Вона випустила в світ 1. вересня ц. р. однодні̇вку „Наші Кличі“ і з тої однодні̇вки довідуємося, чому вона відкололась від Сель-Роб-Єдности.

Нова ґрупа, якась однодні̇вка з Рави Руської, невідомі прізвища — направду у тому всьому мало цікавого. Не один махне на це рукою і скаже: досить вже тої „політики“...

Таке злегковаження цеї справи, помимо цього, що вона не збуджує особливої цікавости, не було би оправдане. Ця на перший погляд нецікава справа має в собі дуже багато сумного і радісного. Вона безперечно досить широко відхиляє рубець заслони, за якою ховається наша слабість. Вона має в собі зародки чогось справді нового і для нашого народу дуже цінного. Над нею слід задуматись. Тим більше, що від Сель-Роба-Єдности відійшли люде з ріжних околиць і майже виключно з села і до того люде, які належали до т. зв. активу на низах.

Нова політична ґрупа є явним доказом, що багато наших людей ще й досі блукає по манівцях. Невимовно тяжкі відносини, які переживає наш нарід, відбирають багато нашим людям спромогу тверезо оцінювати і ті відносини і їх причини. Вони так пригнічують і прибивають людей, що ті навіть не всилі шукати правильного й доцільного виходу з нещастя, а лапаються на ріжні вудки і ще більше погіршують своє становище. Як читаємо в однодні̇вці нової політичної ґрупи:

„Коли перед кількома роками повстала на зах.-укр. землях політична організація партії СЕЛЬ-РОБ і прийшла перед українські міліонові трудові маси, а з окрема на укр. село зі своєю програмою, зі своїми революційними кличами, з приманчивими обітницями землі й волі та всіх благодатей, велика частина укр. трудового народу а головно укр. мало- й безземельного селянства й сільських робітників масово (?) обєдналась в рядах цієї партії в надії, що вона справді стане дійсним виразником, поборником і оборонцем визвольних стремлінь, загрожених інтересів і потоптаних прав укр. широких працюючих мас.“

Прибита горем народня маса не дивилась, кто береться за її рятунок. Вона чула революційні кличі, заповідь всіх благ на землі і цим упивалась та добровільно віддавала свою долю в руки шарлятанів. Засліплені гарними словами люде не добачували вчинків своїх нових провідників, а інколи (треба це підкреслити!) не хотіли їх бачити, коли їм зверталось на це увагу. Щойно необержені слова такого проповідника раю на землі звертають на себе увагу і побуджують людей до того, щоби оглянутись назад і порівнати слова з ділами.

Оглядаються і питають себе: — „Хто ті багатомовні та пустословні „діячі“, що вміють тільки вносити заколот і розбивати укр. культ.-освітні й економ.-господарські установи, а самі не вміють і не хочуть створити нічого позитивного, що давалоби змогу укр. трудовому народові а особливо українському селянству зорганізувати як слід свої сили на всіх ділянках укр. національно-громадського життя!?“

І щойно відповідаючи на це питання находять, **„що вся політика нинішнього проводу партії Сель-Роб Єдність є продажна і зрадницька та ведеться свідомо на очевидну шкоду й загибіль укр .трудових мас; що партія СЕЛЬ-РОБ ЄДНІСТЬ тільки по назві — українська, а в сутті речі крайно ворожа для загалу укр. селян і робітників і до всього, що правдиво українське.“**

Між іншим в однодні̇вці „Наші Кличі“ читаємо:

„Чи відомо вам, що оден з тих панів, господин Пелехатий посмів сказати до команданта пост. польської поліції в Любичі на передвиборчому вічу в 1928 р. при свідках, які це можуть ствердити, ні менче ні більше тільки дослівно таке: — „Пан мисьлі, же нам так бардзо на тим хлопу залєжи? — Але ми теж хцеми жиць, вєнц мусіми цось робіць“!... А ця думка є одинокою дійсною програмою для них всіх, тих панів з нинішного проводу партії С.-Роб Єдність. І вони її послідовно проводять в життя, зраджуючи в ганебний і підлий спосіб і надуживаючи довіря та обдурюючи українські трудові маси на цілому просторі зах.-укр. земель.“

Жахаються своєї помилки і щойно тоді починають приглядатися блище „політиці й тактиці“ і взагалі цілій роботі цеї партії, яка заманила їх у свої ряди. І щойно тоді „приходять власновільно до того твердого переконання, що всім українським селянам, робітникам і трудовим інтеліґентам не подорозі з партією Сель-Роб Єдність і з її безвідповідальним проводом“.

Дальший висновок стверджує, що люде все-ж таки бродять манівцями. На це вказує творення нової політичної ґрупи, яка не відкриє Америки. Коли вона не схоче дальше блудити, то мусить стати на шлях, по якому йде величезна більшість народу згуртована в національному таборі а правильніше сказати — в Українському Національно-Демократичному Обєднанні. Що воно так а не інакше, то видно і з резолюцій і з заклику згаданої нової політичної ґрупи, які поміщено в однодні̇вці „Наші Кличі“.

Звичайно в кожному нещастю люде шукають причин поза собою. Це дуже часто є знов тою причиною, що люде не находять виходу з нещастя. І тому в поведінці нової ґрупи є цінне саме те, що її люде в першу чергу шукають помилок у себе: пригляньмося, мовляв, собі, тому середовищу, в яке ми попали. І ясно, що находять свою помилку, а це-ж перша умова для того, щоби ту помилку направити. Коли обманені Сель-Робом українці так-же зуміють оцінити становище й поза собою, то напевно вийдуть з манівців на правильний шлях у світле майбутнє українського народу.

Селяне пізнаються на Сель-Робі.

Резолюції конференції б. сельробівців у Раві Р.

Зібрані на Окружній Конференції, скликаній Президією ініціятивного Комітету Групи зриваючої з партією Сель-Роб Єдність, яка відбулася дня 14. липня 1930 р. в Раві Руській — делеґати повітових, районових і місцевих Орґанізацій парт. Сель-Роб Єдність з повітів: Рава Руська, Сокаль, Жовква і Любачів, після вислухання і основного передискутовання виголошених рефератів і внесків —

I. Стверджують однозгідно, що:

а) Партія Сель-Роб Єдність і її провід з пп. Вальницьким, Дурделлом, Пелехатим, Заяцем і другими на чолі зівсім не заступають і не боронять інтересів українського селянства, робітництва й трудової інтеліґенції на зах.-українських Землях в Ґаличині, Волині, Холмщині, Полісcі й Підляші ані під оглядом національно-політичним, ані госп.-економічним чи культ.-освітним.

б) З окрема в нинішному моменті, коли по причині катастрофальної і затяжної політичної й економічної крізи в першій мірі наше село, широкі міліонові маси малоземельних й безземельних укр. селян і сільських робітників опинились в найскрутнішому й найнебезпечнішому положенні — партія С. Роб Єдність і її провід остають в злочинній пасивности і не роблять ніяких поважних заходів, які далиби змогу нашому загроженому в свому істнуванні селянству і робітництву відперти організовано небезпеку страшної госп. руїни, нужди й загибілі та повести доцільну й успішну політичну боротьбу проти національно-політичного убезправнення українських працюючих мас.

в) Вся політика й тактика партії С.-Роб Єдність і її проводу є позбавлена всякого корисного для укр. народу позитивно-творчого змісту а націхована лише шумними та по суті пустими гурра-революційними кличами, які довели до безпотрібного розливу крові в Любичі, Гребенному й Батятичах і запроторили в тюрми наших найкращих рядових Товаришів, укр. селян і робітників.

г) Особливо провід парт. С.-Роб Єдність, на чолі котрого стоять пп. Вальницький і комп., які ще до недавна явно визнавали ворожу й шкідливу для укр. народу москвофільсько-кацапську цареславну ідею а нині прислонюються революційно-інтернаціональними фразами, провадить безвідповідальну, зрадницьку роботу по наказу і за гроші ворожих визвольним стремлінням укр. працюючих мас чинників, усуваючи від творчої організаційної праці невигідних для себе ідейних низових товаришів укр. селян і робітників, а віддаючи команду над укр. міліоновою селянсько-робітничою масою в руки продажних і безхарактерних та ворожих всьому, що українське, чужонаціональних елєментів — та спекулює в негідний і нечесний спосіб на легковірности укр. широких мас, низових товаришів селян, робітників і трудових інтелігентів, використовуючи їх для своїх особистих низьких брудно-шкурних інтересів.

II. Осуджують як найрішучіше всю безвідповідальну й шкідливу дотеперішню політику й тактику партії С.-Роб Єдність і її зрадницького ворожого до укр. народу в цілости а його селянства, робітництва й трудової інтелігенції з окрема проводу цеї партії з пп. Вальницьким і комп. на чолі, та відмовляють як партії С.-Роб Єдність так і її теперішньому проводові, права називати себе дальше заступниками й оборонцями інтересів і прав укр. працюючих мас на зах.-українських землях.

III. Однозгідно рішають: Пірвати раз на все всякі звязки з партією Сель-Роб Єдність та її проводом і виступити з рядів цеї партії.

IV. Взивають Всіх Низових Товаришів, дотеперішних членів парт. С.-Роб Єдність, чесних і ідейних українських Селян, Робітників і трудових Інтелігентів на зах.-українських Землях в Галичині, Волині, Холмщині, Поліссі й Підляші виступити негайно з рядів партії С.-Роб Єдність, яка не оправдала покладаних на неї з повним довірям надій українських працюючих мас і зірвати з нею та її безвідповідальним москвофільсько-кацапським й московсько-польсько-жидівським інтернаціональним проводом всякі організаційні звязки.

Рава Руська, дня 14. липня 1930 р. — Делеґація Сокальщини: **Григорій Васькевич** (вр.), б. голова Пов. Ком. С.-Роб Єдність в Сокалі, **Кіселик Пилип** (вр.), б. секретар. За організацію Жовківщини: **Бутинець В.** (вр.), бувш. секретар. За б. С.-Роб Єдність організацію Равщини: **Деба Ілько** (вр.), бувш. голова. За організацію Любачівщини: **Свистович** (вр.), бувш. секретар. — **Василь Бздель** (вр.), бувший член Пов. Комітету Равщини і кандидат на посла з листи Сель-Робу.

Новий львівський воєвода.

Львівським воєводою на місце уступившого ґр. Ґолуховського іменований дотеперішний станиславівський воєвода д-р Станислав Наконечніков-Клюковський.

В понеділок, 1. ц. м. відбулася у львівському воєвідстві пресова конференція, в якій взяли участь представники всіх львіських ґазет. Новий воєвода представив короткий плян своєї діяльности у звязку з підпалами на фільварках. Ці підпали, казав він, є в половині випадків свідомим саботажем. А ті саботажі мусять бути в найкоротшому часі здавлені. Урядові чинники зроблять все можливе, щоби зробити конець тому рухови. Сам воєвода обіцяв бути супроти всіх кругів населення без ріжниці віри і національности справедливим, однак це не значить, що він зжахнеться перед найгострішими зарядженнями, якщо вони будуть потрібні

——o——

Напад на соймового віцемаршалка.

Під Варшавою побили польські офіцири бувшого віцемаршалка сойму Яна Домбского, голову польської хлопської партії. Коли він вертав вечером до дому, заступили йому дорогу під самим мешканням два військові і просили його на розмову. Домбський відмовив а тоді вони побили його по голові і грудех. Потерпіла притім також його мала донечка. На крик слуги напасники відійшли швидко з двома іншими офіцирами, що стояли недалеко. Стан побитого є грізний.

Напад на соймового віцемаршалка має без ...мових кругах велике обурення. Домагаються сумніву політичний підклад і викликав у сой... викриття винуватців і строгого покарання.

——o——

Український шпиталь у Львові.

Управа Народньої Лічниці у Львові розпочала перед кількома тижнями будову власного шпиталю, при вул. Скарги. Йдуть перші земельні роботи, звозиться будівельні матеріяли, а незадовго відбудеться положення вугольного каменя і його посвячення. До грудня ц. р. буде збудований 3-поверховий будинок. Докінчення будови, то є зверхня і внутрішня виправа і всі технічні уладження будуть виконані на протязі слідуючого року. Зачувати, що шпиталь буде вибудований згідно з вимогами найновішої лічничої штуки.

Є надія, що тепер, коли будова цеї важної української установи в розгарі, загал українського громадянства, а особливо інші українські установи причиняться негайно значнішими датками до збільшення фондів будови і доположуть здвигнути цю гуманітарну, культурну й наукову станицю.

——o——

...в ночи зі соботи на неділю якісь герої напали на дім „Народньої Гостинниці“ у Львові, вибили вікна і тяжко поранили ножами портіера Макогона. Крім того знищили три склепи „Маслосоюза“ при вулицях Костюшка. Сапеги і Зибликевича.

Самообман і нага дійсність.

Один польський дідич і суспільний діяч, д-р Ян Гупка, що інтересується також загальними господарськими справами і часом пише про них у польських ґазетах, переїхався недавно самоходом по Східній Галичині і свої враження описав у краківській ґазеті „Час“. Ось що там можна між іншим вичитати:

„Враження з прогульки і стрічі з людьми на полудневосхідних окраїнах під господарським і політичним оглядом досить сумні. Хоч гарний урожай, всюди загальний господарський застій, загальна зростаюча нужда і загальне невдоволення. Кілько то скарг я наслухався всюди на теперішні порядки, на наші уряджения і закони, а особливо на податковий гніт і прямо нечувані способи, якими послугується наша податкова вимірова влада, що часто ломить закони на шкоду оподаткованих.

Кілько то скарг я наслухався у Східній Галичині на наші монополістичні установи суспільних обезпечень і на монополь одної установи в примусовім обезпеченню від огню. Кілько нарікань на зростаючі самоуправні тягарі!“

Дальше п. Гупка стверджує, що всі домагаються реформи а то й знесення монополів у цих суспільних обезпеченнях, бо під тими тягарами занепадає і рільництво і промисл і торговля та що як так дальше піде, „то прийде хвиля, коли не стане і працьодавців і обезпечених, а остануться тільки палати Кас Хорих, заведення обезпечених і інших установ“...

Коли так пише поляк, що хоче зміцнення польщини на східних окраїнах Польщі, то що говорить само населення, що відчуває всі ті „порядки“ на власній шкірі!

Як випали жнива.

Жнива скінчились, почалась молотьба і вже можна здавати собі справу зі сьогорічнього збору.

Як зачувати із хліборобських кругів, урожай пшениці був цього року на загал дуже добрий. Зерно гарне і сухе, бо збирали пшеницю без краплі дощу. Гірше випало жито, якого буде менше ніж торік. Так само з ячменем. Зате зовсім кепсько з вівсом. Довга посуха сильно вівсови пошкодила, тому зерна мало а ще менше соломи. В додатку збір вівса припав на дощі, наслідком чого солома зігнила і надається тільки на підстілку, а зерно зросло.

Недорід вівса погіршить ще більше брак паші. В часі 6-тижневої посухи вигоріли сіножати і пасовиска, так, що не буде чим кормити худоби. Селяни будуть її випродувати а це викличе знижку цін. Брак паші при неврожаю вівса і слабім урожаю ячменю приневолить хліборобів ужити часть жита на пашу а це збільшить його запотрібування. Під весну запаси жита зачнуть вичерпуватися і при цловій охороні ціни мусять піти в гору. Тому, хто може, нехай не кидає тепер жита на торговицю.

Бульба цього року на загал не вдалася, бо на пісках змарніла від посухи, а на тяжких непромакальних ґрунтах зачинає вже тепер гнити. Тільки на ґрунтах добрих можна надіятись доброго збору.

Горять фільварки.

Майже щодень приходять нові вістки про пожежі на фільварках у Сх. Галичині. На протязі останнього тижня склалися такі нові випадки:

На фільварку Різдвяни, пов. Теребовля згоріли дві стирти пшениці вартости коло 10 тисяч зл. на шкоду бувшого львівського воєводи Борковського.

В Дорогомишли пов. Яворів згоріло на фільварку Ст. Шультіса 6 стирт збіжа і стодола, в якій находилося вимолочене збіже. Страта виносить 103 тисяч зл. Огонь був підложений одночасно під двома стиртами.

В бобрецькім повіті були два випадки підпалу. В Баківцях згоріли чотири стирти пшениці (яких 800 кіп вартости 29.000 зл. на шкоду ниці (яких 800 кіп) вартости 29.000 зл. на шкоду (120 кіп) і стирта вики (85 кіп) вартости 4.077 зл. на шкоду Давида Куфлера. Пробували підпалити також фільварок Чернів коло Миколаева, але варта відогнала паліїв.

В Чагарах коло Тернополя згоріли дві стирти збіжа на фільварку жидівської віроісповідної громади.

В Германові пов. Львів підпалено стирту конюшини на фільварку княгині Сапежини. Шкода виносить 5.000 зл. В часі гашення цеї стирти в поли хтось підпалив стирти сіна на подвірю фільварку.

В Бережанщині згоріли дві стирти збіжа в Лисятині на шкоду Короля Войціцкого і дві стирти збіжа в Кривім на шкоду дідича Муліна.

Одного дня, 31. серпня (в неділю) згоріло: в Рогатинщині в Липиці Долішній 6 стирт збіжа і 2 стирти соломи на фільварку Русоцького; в Острові дві стирти конюшини і стирта жита Ольги Розтворовської;в Сухорові коло Ходорова чотири стирти збіжа, власність ходорівської акційної спілки; в Яричові Новім дві стирти сіна з фільварку Стефанії Балтаровичевої; в Східниці пов. Яворів 14 стирт збіжа з фільварку Ромуальда Санґора.

На фільв. Яна Обертинського у Віднові пов. Жовква підпалено 3 стирти збіжа вартости 30 тис. зол. На місце приїхав жовківський староста і приказав громадам Віднів і Сулимів держати варту при інших стиртах. — В Потуриці пов. Сокаль згоріли дві стирти збіжа на фільварку Дідушицького. — В лісі коло Товщева пов. Львів згоріла стирта сіна і 300 метрів дерева на шкоду надлісничого Бельского. — На фільварку М. Фрайвельда „На Кімінці“ коло Перемишля згоріла стодола зі збіжем. Арештовано трьох робітників, що перед вибухом пожежі покинули роботу.

Летунські перегони.

Минулого тижня чотири сусідні держави: Польща, Чехословаччина, Югославія і Румунія пописувались своїми военними літаками у великім окружнім леті. Кожда з них дала по 6 літаків, разом 24, що вилетіли чвірками з Варшави на Львів а звідси понад Краків, Прагу і Загреб до Білгороду, столиці Югославії. Опісля відлетіли понад Львів назад до Варшави, зробивши в двох днях 3.600 км.

Найкраще списалися летуни чеські і югославянські, які прилітали перші до мети і мали найменше пригод. Зовсім нещасливо випав польський лет, бо із шістьох літаків тільки два вернули правильно до Варшави, три мусіли осісти по дорозі з більшими або меншими ушкодженями, а один зовсім розбився, причім згинув один летун. Сталося це зараз першого дня після вилету із Варшави. В однім літаку зіпсувався мотор і він упав на став коло села Краснобрід (на Холмщині). Летун капітан Памула спустився з висоти 300 метрів легкопадом до води, звідки його витягнули здорового. Зате другий летун, пор. Назаревич упав разом з літаком і втопився.

Польське летунство потерпіло важку невдачу і то в очах цілого світа, а польські ґазети нарікають на управу військового летунства, що вислало на перегони самих молодих, недосвідчених летунів і то на літаках з машинами, зладженими в Польщі (в Люблині). Летуни інших держав, що брали участь у перегонах, мали машини французької конструкції.

По широкому світі.

КОНГРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ, шестий з черги, відбудеться від 3. до 6. ц. м. в Женеві. На дневному порядку поміщено такі справи: 1. Засадничі висновки зі звідомлень про положення нац. меншостей. 2. Паневропа і нац. меншости. 3. Питання організації т. зв. національних обєднань. 4. Наука про нац. меншости. 5. Організаційні справи.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ В НІМЕЧЧИНІ. За два тижні Німеччина матиме вибори. Передвиборча кампанія загострюється щораз то більше. У місті Бунцлялі прийшло до кривавих боїв між комуністами і національними соціялістами. Коли поліція розгоняла товпу, комуністи обкидали поліцію камінням і поранили одного агента. Поліція стріляла до товпи і вбила 3 комуністів, а 7 осіб поранила, між ними одну жінку.

ПАНЕВРОПЕЙСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ. Дня 8. вересня відбудеться в Женеві відкриття міжнародньої конференції, яка має розглядати проект Паневропи, що його виладив французький міністер закордонних справ Бріян. В цей день відбудеться теж відкриття осінної сесії Ради Союзу Народів, однак наради паневропейської конференції відбуватимуться зовсім окремо. Передбачують, що паневропейська конференція потріває два дні.

ПЕРЕД ДИКТАТУРОЮ В НІМЕЧЧИНІ. За границею думають загально, що в Німеччині заноситься на диктатуру націоналістів. Цю диктатуру підтримувалаб навіть Москва, в надії, що німецькі націоналісти довелиб до нової війни, а війна до всесвітньої революції. Новоіменований командант райхсвери генерал Гаммерштайн є за диктатурою та співпрацею з більшовиками.

НА МАДЯРЩИНІ дожидають державного перевороту. Монархісти хотять проголосити нарешті архикнязя Оттона королем, не зважаючи на спротив републиканців. Кандидатом на мадярський престол був також архикнязь Альбрехт. В Льондоні відбувся його шлюб з Іреною Лельбах, розведеною жінкою мадярського конзуля Рудная. Альбрехт зрікся усіх родинних прав на користь Оттона і вертає до Будапешту, де усувається від усякого політичного життя.

БІЛЬШОВИКИ РОЗСТРІЛЮЮТЬ. В Москві видано 10 нових присудів смерти за переховування срібла. Крім того розстріляно 6 судових урядовців. Арештовано економіста Соколовського, одного з творців 5-літного господарського пляну.

РЕВОЛЮЦІЯ В ПЕРУ. В полудневоамериканській републиці Перу вибухла революція, яку зробило військо проти президента Леґії. Він правив державою по диктаторськи і довів її до господарської руїни. Опирався на фльоті, а рівночасно упосліджував сухопутну армію. Це було й причиною військового бунту проти нього. Після кривавих боїв на вулицях столиць Перу президент Леґія схоронився на военний корабель, але там його зловили і мають поставити перед военний суд. Офіцири утворили новий уряд під проводом ґенерала Понсе, що заповів ріжні реформи.

В РОМУНІЇ уряд кидається на всі боки за позичкою, щоб найти вихід із господарської скрути. Легкодушно переведена земельна реформа дала не тільки злі наслідки для продукції, але й соціяльний поступ, якого треба сподіватися при таких реформах, не наступив. Селянство знову зачинає повертати в стан беземельних і малоземельних сільських робітників. Селяни продають свою землю по ціні 3.000 левів (150 зл.) за поґін (50 арів або 40 пражин), який по военній ціні мав би коштувати пять разів більше. З того випливають дуже лихі наслідки. Селяни задовжувалися в банках тоді, як один поґін продавався по ціні 20 до 30 тисяч левів за поґін. Через неплатність хліборобства селяни попадають у невиплатність і тратять землю, а банки гроші. Неменше сумне положення в промислі. Румунський уряд не годен платити заграничних довгів і державі грозить банкроцтво. А в тім часі король Карло задумує оголосити диктатуру, щоби при її помочи перевести своє подружє зі своєю давною любовницею Люпеску. Так розбирається король у важких справах своєї держави.

ГОРЯТЬ КОМУНИ. В цілій Радянщині горять колективні господарства. Селяни палять збіже, щоб не дати його відвезти більшовикам. Влада обставляє комуни вартами.

ВІДДІЛ ПРАВНОЇ ПОРАДИ.

Веде посол Вол. Целевич.

Постанови про закладання товариств.

Арт. 108 польської конституції постановляє: „Горожане мають право відбувати збори і закладати товариства (стоваришення)". Отже польська конституція проголошує свободу закладання товариств.

Побіч загальних постанов конституції обовязують окремі закони про товариства. В Галичині обовязує австрійський закон з дня 15. листопада 1867, на Волині і Поліссю розпорядок ґенерального комісаря східних земель з 25. вересня 1919 р., а на Холмщині і Підляшу декрет з 3. січня 1919 р. Постановам законів про товариства не підлягають: 1) політичні товариства, 2) спілки і товариства, яких метою є матеріяльний зиск, 3) товариства шкільної молоді 4) товариства службовиків.

Кожне товариство мусить повідомити воєвідство про своє повстання і предложити статут. Коли воєвідство в Галичині протягом 4 тижнів, а на Волині і Поліссю протягом 3 тижнів не заборонить заложення товариства, то товариство може розвивати свою діяльність.

Кожне товариство має обовязок вести свою діяльність згідно з постановами свого статута а колиб воно переступило постанови статута або нарушило постанови інших законів, може воєвідство його розвязати.

Коли воєвідство заборонить заложення товариства або розвяже вже існуюче товариство, можна від такого рішення внести відклик до міністерства внутрішних справ а колиби і це не помогло, позов до Найвищого Адміністраційного Трибуналу.

Заборонені є тайні товариства. Коли адміністраційна влада їх викриє, то крім розвязання товариства накладає ще кари на членів.

В справі часописів, присиланих до громад.

Тимчасові повітові виділи часто-густо приказують громадам пренумерувати польські або видавані поляками українські часописи (прим. „Селянин", „Strzelec" і т. п.). Громадські ради не мають обовязку слухати таких приказів і ніхто їх не може присилувати пренумерувати такі часописи, яких вони не хотять. Так само громади не мають обовязку платити пренумерату таких часописів, яких вони не замовляли а їм їх насилано.

НОВИНКИ.

— Примусові варти. У звязку з перетинанням телеграфічних дротів коло Львова поліція зарядила по селах примусові варти по 10—15 людей, що мають пильнувати залізниці, доріг, мостів та інших публичних місць від саботажів. На варту женуть селян примусово, а як хто не хоче йти, накладають на нього кару 25 зол. і закидають йому спілку зі „саботажистами".

— Зловживання еміґраційних аґентів. Аґентура Синдикату Еміґраційного в Корці (на Волині) викрила безприкладний визиск наших волиняків приватними еміґраційними аґентами. Суму 1.800 рублів у золоті, на яку ошукали ті люди селян, вдалося відібрати і звернути пошкодованим українським селянам. Ця подія свідчить наглядно, як використовують темний нарід ріжні приватні аґенти й нагайчі.

— Знесення смертного присуду. Львівський суд присяжних засудив перед кількома місяцями Ізраїля Гірша, Самуїла Юґенда і Натана Пропера на кару смерти за друкування і поширювання комуністичних відозв. Найвищий суд у Варшаві уневажнив цей присуд і поручив львівському судови перевести нову розправу. Кара смерти при новій розправі тепер виключена.

— Огні. У Вороблячині пов. Рава Руська згоріло 27 господарств. Огонь спричинили діти.

— За вбивство жінки. Найвищий суд відкинув касаційну скаргу дідича з Пітрич пов. Золочів, майора Рильського якого засуджено за вбивство жінки на кару смерти з заміною на 15 літ вязниці.

— Коли жонатий йде до війська. Іван Бадан із Камінки—Будів пов. Рава Руська, пішов на військові вправи, а в дома лишив 19-літню жіночку Параню. Параня була чесна та скромна жінка і терпеливо чекала коли чоловік верне до дому. Але сільські парубки були такої думки, що молода жінка не може жити 6 неділь самотою без чоловіка і порішили заступити його і то дуже чисельно: сімох парубчаків напало в ночі на хату Парані, виважили двері і бажали скористати з неприсутности Івана Бадана. Сусід Микола Чавс почувши гамір, прийшов Парані на поміч і почав виганяти напасників із хати. Один із парубків гримнув Миколу Чавса дрючком по голові і то так крепко, що він вранці помер. Та всеж сусіди прогнали вкінці парубчаків, і вони не скориставши нічого, розбіглись до дому. Одинока користь з цього була така, що вранці арештовано Івана Оліярника і ще кількох парубків і вони будуть відповідати за напад на безборонну жінку та за вбивство її оборонця.

— Щупак утопив хлопця. Сталося це в Жарнівци на Поморю. Хлопець Мах ловив рибу в озері вудкою. Нараз зловився на гачок величезний щупак. Хлопець не мав сили витягнути його з води, зате щупак потягнув його за собою і хлопець втопився. Після кількох годин люде добули з озера Маха, що держав у затисненій руці вудку з величезним щупаком на гачку.

—Хто вбив? В селі Ценяві пов. Долина найшли Миколу Комаря, повішеного у власній стодолі. Показалося, що хтось його вбив, завдавши йому смертельну рану в голову, а потім повісив.

— Смерть через когута. Жінка урядовця Ткача в Перемишлі кинула на подвірю своїм курям зерно. Щоби когут не докучав куркам, зловила його і замкнула до курника. Розлючений когут дзьобнув її притім кілька разів у руку коло ліктя. Того самого дня Ткачова захорувала і вмерла. Лікарі ствердили, що причиною смерти було затроення крови. Когут дзьобав щурів чи мишей і дзьобнувши свою господиню, заразив її кров.

— Страшна летунська катастрофа. На доми французького місточка Шартр упав великий військовий літак, в якому було 6 летунів. Всі вони згинули в катастрофі. Від горіючої бензини почали горіти будинки. Мешканці міста вгасили вогонь. Кілька годин по тій страшній катастрофі, наступила друга. Військовий літак, в якому летіло 6 летунів на місце катастрофи в Шартр, упав з великої висоти наслідком того, що в ньому попсувався мотор. Чотирох летунів згинуло, 2 вирятувалися при помочи легкопадів. В обох катастрофах згинуло 2 старшин і 8 підстаршин.

З пасічничої практики.

ЯК ДБАТИ ПРО МАТКИ.

Свідомому пасічникови відоме, що многі пні стаються по ріпці безматками, бо молода матка часто гине підчас перегри. А і матки старі гинуть нераз в улию таки зі старости, або стяті змішаною пчолою. Тому треба пильнувати пчоли, чи в них є здорова плідна матка, бо це дуже важна справа при вмілому плеканню пчіл.

Відома річ, що рій, який не має плідної матки, мусить напевно пропасти. Отже причина може бути і в тім, що треба було в літі розбирати всі майже вироївшіся пні і нові осаджені рої, щоби переконатися, чи є в них свіжий пчільний черв, що при трохи численній пасіці є працею досить трудною. Та і доглянувши, що деякий улий є безматком, не малося певности, чи нова матка вигріта з даного пчільного черву, остане таки плідною, чи знов змарнується. Також в тім є небезпека, що при ревізії можна було при висуванню рамок плідну матку задусити, не доглянувши цього.

Гине головно матка свіжа, вилітаючи для перегри до трута, хоч цеї перегри (задля заплідлення) потрібує раз лиш на ціле життя. В звичайнім випадку мусить заплідлення свіжої матки відбутися у воздусі. В тій ціли вилітає вона з улия до перегри, і тут наражена є на ріжні випадки смерти. Може її в леті вхопити птиця, вона може заблукатися і влетіти до чужого улия, де її як чужу зітнуть скоро пчоли. Вона нарешті може упасти в траву, воду і в цей спосіб згинути. І хоч пчоли вигріють ві свого черву, або з черву підданого, нову матку, то всі згадані небезпеки повторяться при перегрі нової матки на ново, і мимо старанного а трудного догляду, від пнів безматок уникнути в пасіці дуже трудно. А пень безматок це велика пасічнича страта. В Америці для цеї справи винайшли пасічники спосіб заплідлення молодих, свіжих маток під строгим доглядом, причім страчення заплідненої матки є зовсім виключене. В тій цілі вкладаються матки нарочно на те вигріті в простору клітку-бітлю, в котрій могли би влетіти, і до них пускається значніше число трутів. Матки і трути стараються влетіти, а скоро лише діткнуться взаємно крилами, слідує заплідлення сейчас. Практикуючи цей спосіб заплідлення маток, треба дбати про це, щоби вони були кріпкі, здорові, отже в середині улия перетримані в кліточках 1 до 2 днів, де пчоли їх кормили би.

Так отже мають пасічники незлий спосіб забезпечити свої пні в плідні матки та заощадити собі мозольні роботи, ревідуючи зокрема поодинокі пні, щоби упевнитися про матки.

Що заплідлені матки можна в малих уликах тримати в резерві доси, доки не прийде потреба зробити з них ужиток, це розуміється само собою.

М. Б.

ДОПИСИ.

БЕДРИКІВЦІ ПОВ. ЗАЛІЩИКИ. Народне життя йшло у нас незгірше, доки не повіяло духом радикалізму. Та як дмухнуло в очи кільком громадянам цим духом і вони стали великими противниками нашого душпастиря, патріота й робітника на народній ниві, о. Ілії Братика, то пішло в нас як з Петрового дня; все стрімголов котиться. І не знаю, чи це вже така прикмета радикала, що негоден глядіти на заслуги інтеліґента священика в народній роботі, чи може це особиста вдача цих кількох людей, але досить, що довше не годні були знести заслуг і признання цього священика, отже постановили паралізувати його роботу. Кирияна робота цих людей почалась від ограничування його впливу як голови читальні. Дуже часто стрічався його голос з сильним опором цих кількох людей, як підносив коли справу збірок на Рідну Школу, на інвалідів, на дар Просвіти, як вибрав до закупна яку книжку, чи радив спровадити який часопис. Коли зорґанізував хор та спровадив книжки з нотами, то стрінувся з доганою за це і з увагою, щоби заплатив їх зі своєї кишені. Кирияня їх показалася тоді, коли цей священик як голова постановив оснувати при читальні курс неграмотних. Тоді цьому перешкодив такий член виділу, що перший винісби був з цього курсу найбільшу користь та навчившися бодай підписатись, бо й цього не вміє. Опісля ці люди ухвалили недати хорови нафти на час вечірних проб співу в читальні, мовлячи нехай собі нафту куплять, бо спів нам непотрібний. А до того вони обравшись провідниками у всіх місцевих товариствах, повели явну аґітацію, щоби ніхто не брав участи в співі, бо цього не потрібно. Як догадуватися можна, зробили це з зависти, що робить це священик а вони цього не годні втяти. А шкода. Бо не лиш, що хор під проводом священика своєю поїздкою з концертами по дооколичних селах і до повітового міста Заліщик придбав запущеному до тих часів селови много слави, але цей священик мав ще й на думці вивчити членів хору теорії співу, щоби селяни мали диріґентів споміж себе. Понадто в день загальних зборів читальні Просвіти зорґанізували формальний терор, щоби священика до виділу не взяти, а вибрати переважно його противників, людей скрайних радикальних поглядів. Наслідки цього відомі: в читальні роздор, намічена праця спинилася, гроші читальняні розкинули між себе й ними обходяться, а всю працю ограничили до кількох аматорських вистав, уважаючи це вистарчаючим за занедбання решти культурної праці. Забули, що діяльність читальні має широкий круг праці, ніж ограничена на село Бедриківці й то руїнницька. Читальня повинна бути культурним осередком, а не місцем розбивання народної єдности й впоювання в нарід ненависти до патріотичної інтеліґенції, головно до нашого священика патріота. Цих кілька слів нехай прочитають ці громадяни і нехай схаменуться, бо така праця, як їх, не приносить нам користи ні слави а вкриває нас соромом в очах тих, що ліпше розуміють патріотизм і народню працю. Ці люди називаються: Альбін Калакайло, Йосиф Калакайло, Іван Качур і Кароль Бачинський.

Свідок.

ПРОБАБИН ПОВ. ГОРОДЕНКА. **(До чого провадить „добре товариство.")** Виділ Читальні „Просвіти" в Пробабині уладив для своїх членів забаву з танцями. На забаву прибуло також трьох жовнірів граничної сторожі. Через неосторожність місцевий парубок Федір Стельмах, штовхнув нехотячи присутного жовніра Міхала Конаха, а цей бажаючи показати свою вищість і енерґію, вдарив Стельмаха в лице. По вчинку Конах схаменувся і намовляв Стельмаха до мирного полагодження справи. Обиджений Стельмах не хотів на це згодитися і рішив справу віддати на судову дорогу. Кілька днів пізніше їхав Стельмах верхом у поле. По дорозі стрінувся з Конахом і цей знову став налягати на нього, щоби не віддавав справи до суду мовлячи: „Погодімся, бо смерть твоя". Однак Стельмах відмовив мирного полагодження справи. Тоді Конах стягнув з плеча кріс, і вистрілив пять разів до Стельмаха, ранячи коня, а його самого двома кулями у ліву ногу. Коня їхади добили, бо не було виходу, а Стельмаха відставлено до шпитали в Городенці, де прийшлось лікарям відтяти ліву ногу. Виновника арештовано. От до чого доводить „добре товариство". Краще булоб, щоби пробабинські читальники займалися більше читанням книжок і часописів, а не робили забав „под вспульним дахем."

Видає С-ка „Діло", зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10